

Nr 3

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om utarbetande genom 1954 års författningsutredning av förslag till en tidsenlig och demokratisk författning m. m.

I de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 13 i första kammaren av herr *Öhman* och herr *Persson, Helmer*, samt nr 17 i andra kammaren av herr *Johansson* i Stockholm m. fl. hemställes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådan komplettering av direktiven till 1954 års författningsutredning, att uppdraget vidgas till att omfatta utarbetande av förslag till en tidsenlig och demokratisk författning, samt att utredningen kompletteras så att alla i riksdagen representerade partier bli företrädade och att utredningen även i övrigt personellt förstärkes.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

I enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 augusti 1954 tillkallades sakkunniga¹ för att »utifrån en samlad översyn av demokratiens funktionsproblem företaga en modernisering av vår författning» (författningsutredningen). I direktiven för utredningen (riksdagsberättelsen s. 40 ff.) anföres beträffande utredningens arbetsuppgifter bl. a. följande: Vid en sådan översyn intager frågan om *valsättet* en central plats. Det är angeläget, att de nuvarande provisoriska bestämmelserna om val till riksdagens andra kammare snarast möjligt ersättas av en definitiv ordning. Det personliga momentet i valet av riksdagsmän bör om möjligt stärkas. Utredningen bör vidare förutsättningslöst undersöka frågan om införande av majoritetsval med eller utan sådana modifikationer, som äro ägnade att mildra detta valsystems olägenheter. Därest utredningen skulle stanna för att i princip bibehålla den proportionella valmetoden, bör utredningen i vart fall söka bygga vidare på de erfarenheter, som vunnits

¹ De sakkunniga äro: f. d. landshövdingen R. J. Sandler, ledamot av I kammaren, ordförande; cementjutaren K. E. Ahlkvist, ledamot av I kammaren; sekreteraren P. O. R. Dahlén, ledamot av II kammaren; prosten H. M. Hallén, ledamot av II kammaren; chefredaktören J. L. Hartman; professorn E. W. Håstad, ledamot av II kammaren; chefredaktören O. A. Sehlstedt, ledamot av II kammaren, och f. d. professorn S. G. W. Wahlund, ledamot av I kammaren.

eller kunna komma att vinnas av det nu tillämpade provisoriska valsyste-
met. — Även frågan om *folkrepresentationens uppbyggnad och funktions-
sätt* bör utredas. Oavsett resultatet av undersökningen beträffande val-
sättet bör utredningen överväga, huruvida tvåkammerssystemet, i vart fall
i dess nuvarande utformning, längre fyller någon uppgift. — Vidare bör
frågan om *skapande av riksdagsdelegationer för samverkan med rege-
ringen i vissa fall* undersökas. — Utredningen bör söka bringa regerings-
formens starkt föråldrade bestämmelser om *regeringens ställning och dess
arbetsformer* till överensstämmelse med i detta hänseende sedan lång tid
rådande praxis. Vidare bör en noggrann översyn göras av arbetsfördel-
ningen mellan regering och riksdag. Därjämte finnes anledning att över-
väga i vad mån konseljbehandlingen i sin nuvarande form bör bibe-
hållas. — I nära samband med sist nämnda frågor står spörsmålet
om *statsrådets ansvarighet*. Såväl bestämmelserna om statsrådets juri-
diska ansvarighet som föreskrifterna beträffande den politiska ansvarig-
heten böra reformeras eller i vart fall moderniseras. Därvid bör utred-
ningen pröva, om någon annan form av politiskt ansvarsutkrävande än
den nu gällande kan vara lämplig. — Det står utredningen fritt att upp-
taga även andra närliggande konstitutionella problem till granskning än
dem som här förut berörts, i den mån sådana kunna anses ha aktuell be-
tydelse. Därvid bör utredningen dock söka undvika att alltför mycket
ingå på detaljfrågor. Sådana kunna vid behov överlämnas till utredning
i annan ordning. I den mån så prövas lämpligt må utredningen framlägga
sina förslag etappvis.

Såsom framgår av det föregående äro centrala delar av vår författning
för närvarande under översyn inom 1954 års författningsutredning. I de
nu till behandling föreliggande motionerna ha, enligt utskottets mening,
bärande skäl icke anförts för att komplettera direktiven för denna utred-
ning. På grund därav och då utskottet icke finner anledning förorda en
personell förstärkning av utredningen får utskottet avstyrka förevarande
motioner. Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motioner, I: 13 och II: 17, icke måtte till
någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 februari 1955

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren*, Englund*, Damström, Weiland, Herlitz, Fritiof Karlsson*, Erik Olsson, Olsén*, Sörlin och Sigfrid Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, von Friesen*, Fast, Norén, Swedberg*, Larsson i Julita*, Nordkvist i Kalmar och Edberg samt fröken Wetterström* och herr Larsson i Hedenäset.

* Ej närvarande vid justeringen.